

HÅLØYGMINNE

— Skriftstyrar: H a n s E i d n e s —
Utgjeve av Hålogaland Historielag.
Hefte 1 1924. Årspengar 5 kr. 1. årgang.

Nationalitetene i Troms fylke, særlig i ældre tid.

Av J. *Qvigstad*.

(Framhald).

De forskjellige nationaliteters fordeling i Troms fylke i første halvdel av det 18de århundrede fremgår av major Schnitlers grænseeksaminationsprotokol for 1743 og for Senjen fogderis vedkommende også av tingprotokollerne.

Efter tingprotokollen for 1727 bodde der i *Kvæfjord* tinglag (Kvæfjord herred og Trondenes herred mnr. 85 — 87. 89. 90—92) 2 lappefamilier og i *Sands* tinglag (Bjarkøy herred og Trondenes herred mnr. 76—83 og 93—109) 7. Disse sidste „bodde på leilændingernes grunder og nærde sig av søen og skoven lige med nordmændene og hadde ingen rydningspladser”.

I *Bergs*, *Mefjords* og *Gryllefjords* tinglag (Berg og Torsken herreder) bodde 3 lappefamilier på sine bogslede jorder ligesom af gammel tid. I *Dyrø* tinglag (Dyrøy og Tranøy herreder og av Sørreisa herred mnr. 26—35, 38, 39) 6 lappefamilier. I *Baltestads* og *Gisunds* tinglag (Lenvik og Målselv herreder, av Sørreisa herred mnr. 1—16 og 40 og av Hillesøy herred mnr. 31—46) bodde 8 lappefamilier „på ældgamle rydninger, vedtaget av fin efter fin på bygsel over for 100 år siden”. I Hillesø tinglag (Av Hillesøy herred mnr. 1—30, Malangen herred og av Tromsøysund herred mnr. 50—61 og 82—97) var der „gamle matrikulerede nordmandsjorder, som beboedes og brugtes af 23 finnefamilier”. Disse jorder lå alle ute ved havsiden undtagen 2 pladser, som lå inde i Malangerfjord¹). På tinget for Astad-

1) Se Dokum. II 342 f. 2) Se Dokum. II. 356

fjord tinglag (Ibestad, Lavangen og Salangen herreder samt Trondenes herred mnr. 1 (Roldnes søndre) og undtagen Ibestad nr. 80) i 1759 viste mandtallet at der var 220 bosiddende mænd av norske bønder, der ydede skatter og rettighed, og at mellem 30 og 40 finner med deres familier stedse holdt sig der i sognet²).

Det mandtal som missionæren i Astafjord Peder Krog Hind i 1743 leverte major Schnitler, opregner de „finner som stedse sig her i districtet opholde:

i Grovfjorden	15,	derav 9 renfinner
„ Gratangen	14,	„ 8 „
„ Lavangen	8,	„ 6 „
„ Salangen	16,	„ 7 „
	---	-----
	53	30

Han tilføier: „Af ovenskrevne finner ere 4 bøxel- eller bomænd, de andre 49 ere bøygedfinner, dels buskabs-, dels renfinner, hvilke alle dog om høsten fløtter til og nærar sig med fiskeri ved søsiden, samt stedse her i fiordene forblive”. Om disse forskjellige slags finner forklarede lagretten: 1. Bu- eller boe-finner sidde stadig ved og bruge deres gårder og fiskerie, ligesom andre norske bønder.

2. Norske bøgde- eller fieldlapper blive her og stadig i Norge og tilholde enten i kongens almindig eller på bøndernes fælde; endel have bøndernes forlov hertil, en del ikke. Af disse bøgdelapper komme mangfoldige fra Sverrig hidover udarmede, hvoraf nogle trygle sig frem fra et sted til andet, at det ret besværges (dvs. besværes) almuen. Om vinteren sidde de ved fiordene og fiske og bruge skougen, som dem lyster, uden at spørge bonden, på den tid (om vinteren nemlig) de deres ren med de svenske østlapper til Sverrigs lapmark have oversendte. Om sommeren, når de ved de svenske østlapper have fået deres ren tilbage, ligge de i fieldene, hvor de vil, uden lov. Nogle af disse bøgdelapper have nu nogle ren, nogle ingen”. (Dokument I. 414 f., 259).

I *Reisen* distrikt var der 4 bofinner, 2 bygdefinner (ved Brøstadbotsn i Dyrøy), 2 do. ved Reises fjord og 4 do. ved Finnfjord i Lenvik.

I *Malangens* distrikt var der 7 bofinner ved Malangs-

fjorden og 3 ved Stønnesbotn (i Hillesøy på Senja), 2 bygdelapper ved Malangsfjorden (de var utarmede og hadde flyttet til sjøsiden for at nærme sig med fiskeri). (Dokum. I 419). I *Balsfjorden* var der 10 bufinner, som bodde ved sjøsiden og brukte gårder, desuten 3 fattige bygdelapper¹). (Dokum. I 420 f)

I *Ulsfjorden* var der 27 bufinner, 3 sjøfinner som ikke hadde jord, og 4 bygdelapper som stadig holdt til i Norge og sat på sjøfinnernes jorder. I *Lyngsfjorden* var der 66 bufinner, 5 sjøfinner uten jord og 21 bygdelapper derav i Kåfjord 24 bufinner og 15 bygdelapper (hvoriblandt 11 kvæner) (Dokum. I. 422, 424, 329)²).

I *Nordreisa* var 19 sjøfinner, 7 bygdelapper og 5 kvæner, i *Oksfjord* i Skjervøy 11 bufinner og 2 kvæner. I *Kvæningen* var der i Jøkelfjord 4 bufinner og 2 bygdelapper.

på Spildra	5	„		
i Lille Altafjord	2	„		
„ Burfjord	7	„	— 2	„
i Kvæningenshovedfjord	20	„	— 15	„

38 bufinner og 19 bygdelapper.

(Dokum. I 424 f.)

Efter jordeboken av 1750 var der i Troms fogderi av kvænfamilier: i Kvæningen 4, i Nordreisa 6, i Skjervøy herred 5, i Lyngen 18, i Sørfjord 1, i Balsfjord 1, ialt 35³).

De lapper i Senja som Schnitler kalder norske bygde- eller fjeldlapper, synes efterhånden at ha gåt over til at bli fastboende og at ha gjennomgått samme utvikling som „skoglapperne” i Salten, „der holdt rensdyr og tildels bebodde små pladser”, og som i 1820-årene var forvandlet til kreaturholdende lapper⁴). Denne forandring synes først at være indtrådt på Hinnøy og der at være begyndt allerede før 1750. Vi finder der lapper, som i årrækker i regnskaperne for fjeldfinskatten opføres som boende i en gårds utmark (Elsnesmarken, Ervikmarken, Brevikmarken, Sørvikmarken, Halsebømarken, Brokvikmarken) eller på el bestemt sted. I 1761 fandtes lapper i Sørvikmarken, Halsebømarken, Guldberget, Gausvikmar-

- 1) dvs.: lapper som sat på gårdbrukernes jord og kunde ansees som husmænd.
- 2) I Lyngsfjorden var der kun 3 „gamle nordmænds bøndergårder”.
- 3) Om kvænernes bosættelse se min „Den kvænske indvandring”, s. 9 f.
- 4) Indberetn. fra lappekommissionen av 1892, s. 125 f.

ken, Gansåsbotn, Nedre og øvre Kaldalen, Kasfjordhøiden, Elsnestranden, Roglen (en ø, Tenvikmarken og Otterå, de to sidste på fastlandet¹). Efter et mandtal for Trondenes over befolkningen, dat. 29. mars 1770, fandtes der 38 finnefamilier, bestående av 140 personer, i Rødberg, Årbogen, Gausvik, Brokvik, Halsebø, Sørvik, Melvik, Nordvik, Kilbotn, Nedre Harstad, Sama, Viken, Gamnes, Ervik, ytre og indre Elsnæs, alle på Hinnøy undtagen Rødberg med 1 person. Gammetomter kan endnu i mængde påvises i Kaldalen og Grundvasbotn.

Folketællingen av 1769 meddeler kun undtagelsesvis opgave over antallet av lapper. Efter et mandtal, dat. 1. mars 1770, var der i Dyrøy herred 10 lappfamilier (43 personer) i Finnlandsmarken, ved Mjøsund, på Merkesnes og Rækvik, i *Sørreisa* herred 5 lappfamilier (21 personer) på Håkjerringneset, i Sildvik og på Finnsæte), i *Tranøy* herred 12 lappfamilier (57 personer) ved Finelven, Valvåg, Vangsvikhammeren, Molvik, Finnsæte, Gamtoften, Stormoen og Betbolmen.

I Ibestad prestegjeld (nu Salangen og Ibestad) var der i 1769 181 lapper.

Også folketællingen av 1801 indeholder kun undtagelsesvis oplysning om lappernes antal. I Lyngens herred (mnr. 1—5 ikke medregnet) var der 340 familier (1728 personer); av disse var 22 familier norske, 270 lappiske, 48 kvænske. Kåfjorden med Mandalen var væsentlig lappisk; den norske befolkning fandtes i Nordkjosen og på Lyngsfjordens vestside indover til Oksvik.

I et mandtal over Skjervø finne almue for 1793 av missionær B. Junghans opføres i Kvænangen 89 familier, i Nordreisa 43, i Skjervø 39. Kvæner må her være regnet som finner (lapper). I Kvænangens indre del nådde bebyggelsen i 1793 kun til Årøbugt, i Reisdalen op til Moskodalen. I Skjervøy herred fandtes lapper på øerne Uløy, Follesøy, Vorterøy, Kågen og Arnøy.

1) Diarium over hverdagsforretninger ved min omreise blandt finderne i Trondenes menighed a 1761, av J. L. Burchardt Trondhjems Videnskabselskabs håndskriftsaml. nr. 423, 4. O. Burchard var missionær til Trondenes.

I det 18de århundrede koloniseres 2 nye bygder i Troms fylke; Balsfjord og Målselven, og Bardos kolonisation blev begyndt.

Ved matrikuleringen i 1723 var der i Balsfjord herred kun 2 gardar: Selnes på vestsiden og Middagsnes på østsiden av fjorden. Senere satte både nordmænd og lapper sig ned i fjorden. I 1738 blev finnerydningerne Laksvatn og Tomasjord skyldsat, i 1741 Svartnes, Seljelvnes, Tennes, Sandnes (nu Sandøren) og Sletnes (nu Sletta), ryddet av nordmænd, og Hamnes, Markenes, Holmenes, og Hestnes søndre, ryddet av lapper.

I 1775 blev rydningspladsene Bomstad, Nordkjosbotn, Lodbugt, Sagelv, Storsteinnes og Malangseidet skyldsat. Ved folketællingen i 1709 var der i Balsfjord herred 66 familier (360 personer).

I Målselv herred var der ifølge et mandtal av 1771 kun 2 gardar: Målsnes og Hollændernes. I „Manselvns nye rydning” var da bosat 2 kvænfamilier og 4 lappefamilier (bopladsene nævnes ikke). I folketællingen av 1801 opføres „nybyggerne ved Månselven”, ialt 30 familier (161 personer) på 21 rydningspladser. Av disse 21 rydningspladser var 8 optat av mænd fra Helgeland (deriblandt en sakser), 1 av en nordlænding, 6 av østerdøler, 2 av gudbrandsdøler, 1 av en hedemarking, 1 av en mand fra Stjørdalen.

I Bardo herred blev den første rydningsplads optat i 1791. I 1800 var der 6 rydningspladser, hvorav 4 var optat av østerdøler og 1 av en nordlænding.

I hvilken udstrækning befolkningen i Troms fylke i tidernes løp er blit forøket ved indvandring, vet man ikke. Fiskerierne har vel altid lokket endel folk fra sydligere egne i Norge til at nedsætte sig der. Forarmede fjeldlapper fra Torne lapmark i Sverige har søkt sit utkomme ved at slå sig ned i Troms fylke, og efter 1700 har man indvandring av kvæner, væsentlig fra Tornedalen. De militære ruller over alle mandlige individer eller alle sådanne av en vis alder indeholder ofte angivelse av vedkommendes fødested. Et uddrag av endel sådanne, ruller fra 1789—1823 følger her med angivelse av fødestedet, når dette er utenfor Troms fylke.

Herav født i :

Herred		Mand- kjøn	Vester- aalen	Lofoten	Salten	Helge- land	Trønde- lagen	Trond- hjem	Roms- dal fik.	Ber- gen	Øster- dalen	Gudbr. dalen	Sve- rige	Lap- mark	
Kvæfjord	1804	521	7	1	2	2	1	2		2	3	2			Kjøbenhavn 1
Irondenes	1804	1079	5	2	16	3	7	13	2	20	16	9	1		Stavanger 1
Bjarkøy	1804	364			1	1	2	1		4	1				Stavanger 1
Lavangen	1811	163			2				1	1			12		Kjøbenhavn 5
Ibestad	1811	645	2	1	4	5	1	2	1	11	1		16		Kra. stift 1
Salangen	1811	251							1	2			9		
Dyrøy	1804	195	1		2	1	5		1	7	1	4	1	2	
	1811	201			1	2	1		2	4	3	2	3		
Sørreisa	1804	146			1		3	2	2	1	13		11	8	
Tranøy	1804	167		1	1	1	5	4	1	5	12	1	1	4	Smålenene 1
	1811	210				2	4			5	11		1		
Hillesøy	1811	151				1	1			1	2		5		
Lenvik	1804	411	3		5	4	3	3	6	7	6		41		Bergens stift 1
	1814	372				2	4				3		17		Slesvig 1
Målselv	1804	93	1			13	3				20	4	4		Hedemarken 2
	1814	101	1			5	2				12	4	2		
Malangen	1821	148					2				1			5	
Balsfjord	1804	326			3	6	1				1	1	29	2	
	1811	315			1	1	2			1	1		8	3	
	1821	399			2						4		19		
Tromsøysd.	1804	588		1	1		8	3	1	9	3			2	Bergens stift 1,
	1811	632			2		6	3	1	6	3				Holsten 1

Lyngen	1789	319			2		1		1		32	7	Mnr. 1—28 ikke medtat; for denne	
Sørfjord	1789	99							1		11	8	strækn. opf. I 1811: Sverige 16	
Karlsøy	1789	158	1		4		2	2	6		1	4	Rusland 1	
	1804	363	1	1	2	1	1	3	8		8			
	1811	311	2	2		1			5		9		Bergens stift 1	
Helgøy	1789	98			1		1		1				Finmarken 2	
	1804	206)					1	1	2		4		Bergens stift 1	
Skjervøy	1811	356		1	1				3		6		Enontekis 2	
	1823	399		3	3	1	6	3			13		Finmarken 3 derav Kautok. 12	
Nordreisa	1811												Enontekis 4)	
	1823	151				1			1		1	7	Kautokeino 2	
Kvænangen		169							1		3	2	8	Kautokeino 1
	1811	303							2				*)	
	1823	305							2				**)	
Tromsø by	1804	89	2	1	3	5	10	2	2	3	6	1	***)	

*) Finmarken 28 (derav fra Kautokeino 26). **) Finmarken 7 (derav Kautokeino 6). Finn. 2, Ringerike 1, Kria. 2, Danmark 2, Tyskland 2.

Anm: Rullerne fra 1804 og 1821 omfatter alle mandlige individer, rullerne fra 1811, 1817 og 1823 alle fra fødselen til 56 år inkl., rullerne fra 1789 alle over 19 år.

Som det sees av foranstående tabeller, har indflytningen til Troms fylke omkring 1800 ikke været liten, dels fra Sverige, dels fra fylkerne søndenfor. Fra Finmarken har der næsten ikke været nogen indvandring, når undtages at lapper fra Kautokeino har bosat sig i Kvænangen. Indvandrerne fra Sverige (herunder Lapmarken dvs. Torne Lapmark) har væsentlig været kvæner eller lapper. Om den kvænske indvandring kan jeg henviser til min bok „Den kvænske indvandring til Nord-Norge”. Kvænerne kom især fra Tornedalen, som før 1809 i sin helhet tilhørte Sverige.

De lapper som indvandret til fylket, kom fra Torne lapmark. At svenske fjeldlapper flyttet til Norge, ser man ofte bemerkninger om i svenske fogedregnskaper for lapmarkerne efter 1600. Ved møtet på Gratangsbotten i Ibestad 1743 forklarte lagretten, at „af boygdelapperne mangfoldige fra Sverrig hidover komme udarmede” (Dokum. I 259). Også i Balsfjorden fandt Schnitler i 1743 norske bygdelapper, som før hadde været svenske fjeldlapper og efterat de var blit utarmet, hadde nedsat sig her i landet (Dokum. I 303), likeså i Ulfsfjorden og i Lyngen, hvor svenske fjeldlapper også hadde nedsat sig som sjølapper (Dokum. I 329, 347). Om svenske Tornelappers utvandring til Norge (Troms fylke) har man endel opplysninger fra den sidste halvdel av del 18de århundrede. J. Hollsten fortæller at der mellem 1754 og 1767 var sygdom blandt renerne i Jukkasjärvi, så lapperne mistet størstedelen av dem og blev nødt til at flytte, dels til Norge og dels til den svenske landsbygd. Folkemængden sank fra 1390 indbyggere i 1754 til 749 i 1767). Ved visitasen i Jukkasjärvi 1767 opplystes det at på grund av rensyken var lapperne kommet i så stor armod at flere familier årlig var flyttet til Vestersjøen. „Till folkets aftagende bidrager och mycket, det en del af lappalmogen lemna sina barn i Norrige, hvaräst de ei allenast blifva emottagna uti hvad alder de hälst vara må, utan ock undfå föräldrarna för dem någon sort betalning, och barnen blifva beständige trä-

1) J. Hollsten, Om folcknummern uti några socknar af Svenska lappmarken (Vet. Akad:s Handl. 1777, s. 45).

lar hos dem, som dem kjøpt och upfödt".¹⁾

E. Grape skriver i 1803, at folkemængden i Enontekis (nu Karesuando i Sverige og Enontekis i Finland), som i 1795 var 945 „aftog år 1800 til 875, emedan flera lappska hushåll denna tiden stadnat i Norrige, sedan vargen medtagit större delen af deras renar".²⁾

De ældste bevarede "förhörsböcker" for Jukkasjärvi menighet (fra 1765) viser en sterk utvandring til Norge. De fjeldlapper i Lenvik, som i folketællingslisterne for 1801 siges at opholde sig både vinter og sommer på fjeldene i Lenvik sogn, gjenfindes næsten alle i „förhörsbokene" og sees at være indflyttede fra Jukkasjärvi³⁾. Endel av dem gjenfindes i en militærrulle fra 1804 som rydningsmænd eller husmænd. Der synes i det hele i årene omkring 1800 at ha foregået en større utvandring av lapper, fra Jukkasjärvi til Norge. Rathke bemerker i 1801: „Folkemængden i Lyngens prestegjeld var i nogle år særdeles tiltaget ved de forarmede fjeldfinner (fjeldlapper) og kvæner, som var bosatte der for fiskeriet, hvortil fjorden er meget bekvem".⁴⁾

I *Tranøy* prestegjeld (Dyrøy, Sørreisa og Tranøy herreder) var der i 1817 blandt opsitterne 17 lapper. På Senja lå der nogen gårder (Tranøy mnr. 23. 24. 31—33) som i den senere tid var opryddet av sørlændinger fra Østerdalen og Gudbrandsdalen.⁵⁾ Folketællingerne i 1815, 1825 og 1835 gir ikke oplysning om befolkningens nationalitet. Dette gjør først folketællingen i 1845; men den gir ikke oplysning om personer av blandet nationalitet. Disse er sandsynligvis blit henført til den race som de stod nærmest. Sognepresten i Karlsøy skriver i 1845 at egteskaper mellem lapper og norske synes at bli hyppigere. Sognepresten i

- 1) Direktionens ofver Lapmarkens ecklesiastikverk handlingar: Direktionens handlinger II. Jfr. om salget av børn „Den kvænske indvandring", s. 27 f.
- 2) E. Grape, Beskrifning ofver Enontekis socken (Vet. Akad:s Handl. 1803, s. 202 f.)
- 3) Dokum. II 265-268. 361-363.
- 4) Afhandling om de norske fiskerier og beretninger om reiser 1795—1802. Bergen 1907, s. 128.
- 5) N. Norman, Om Tranøe præstegjeld (i Budstikken 1817, s. 275).

Lenvik skriver at „de som finner (lapper) på tællingslisterne opførte gå i deres nationaldragt; foruden disse er en stor del mennesker af finsk (lappisk) herkomst, der gå i norsk klædedragt og have med dragten skiftet såvel sprog som levemåde. Disse således fornorskede henregnes ikke til finnerne (lapperne) og indgå ægteskaber med de norske”.

Nordmændene har fra gammel tid set ned på lapperne, og egteskab mellem en nordmand og en lap er blit betragtet som et misgifte. I Ibestad var motsætningen mellem nordmænd og lapper i gamle dage så stor, at lapperne blev begravet på en særskilt del av kirkegården, indtil sogneprest Gunnar Berg (1805 —1827) bestemte at alle lik skulde begraves i rækkefølge. Først når lapperne antok norsk sprog, klædedragt og levevis, kunde der bli tale om egteskab mellem nordmænd og lapper. Selv da indgik en nordmand lettere egteskab med en lappisk pike end en norsk pike med en lap. Når lapperne er blit helt fornorsket, vil de almindelig ikke længere vedkjende sig at de er lapper, og således er vel ved folketællingerne rene lapper i stor utstrækning regnet som norske (jfr. ovenanførte udtalelse av Lenvik sogneprest).

Mellem nordmænd og kvæner er motsætningen ikke så stor, og de indgår lettere egteskab; dog er det også i dette tilfælde flere norske mænd end kvinder, som gifter sig med kvæner. Man må forresten merke at kvænerne i Troms fylke for størstedelen er kommet fra Sverige (Tornedalen¹⁾) og at en stor del av den finsktalende befolkning i Tornedalen, som i Norge kaldes kvæner, ikke er rene finner, idet der i Tornedalen har fundet sted en utstrakt raceblanding av finner med svensker og tildels lapper²⁾. Mens indblanding av lappisk blod er let kjendelig, er det ikke så let at se, om en person er blanding av nordmand og kvæn. Svensken

- 1) Av kvænerne i Troms fylke var i 1865 712 født i Sverige og kun 92 i Finland.
- 2) Se Betänkande ock förslag rörande folkskolväsenet i de finsktalande delarna av Norrbottens län, Stockholm 1921, s. 21 ff. (den finsktalande befolkningens härstamning) og G. Bergfors, Folkskolväsendet i Finnbygden. i „Skola och samhälle” 1923 s. 355 ff.

H. Lundborg angir de ydre racemerker for den rene finne (kvæn) og den rene lap således¹⁾:

„*Den rena finnen* är kortväxt, satt och grovt byggd. Huvudet är mera kort och bredt, liksom ansiktet, det senare får ett nästan fyckantigt utseende på grund af den stora bredden över undekjäksvinklarna; håret blondt, strävt; ögonen ljusa, näsan klumpig med i regel konkav näsrygg. Det gives emellertid flera finska stammar som avvika mer eller mindre från den nyss skildrade typen.

Den rena lappen er lågvåxt med kort och bredt huvud. Ansiktet kort med utstående okbågspartier och liten avsmalande underhåke; håret mörkt, stripigt; skäggväxten klen; tyn med gulaktig anstrykning”.

Om indvandring til Troms fylke fra andre fylker i Norge eller utlandet i slutten av forrige århundrede finder man oplysninger i folketællingerne i 1891 og 1900. I Troms fylkes landdistrikt utgjorde befolkningen i 1891 58938, i 1900 65519, i 1910 70177 personer. Av disse var i 1891 4490 født i Norge utenfor fylket, 1036 i utlandet. I 1900 var de tilsvarende tal henh. 4562 og 765, i 1910? (opgave mangler) og 1194. De viktigste fødesteder utenfor fylket var:

	<i>Finmark</i>	<i>Nordland</i>	<i>Trøndelagen</i>	<i>Møre</i>	<i>Bergens stift</i> <i>undt. Søndmør</i>
1891	679	1288	770	242	327
1900	693	1618	721	261	282
	<i>Opland</i>	<i>Hedmark</i>	<i>Sverige</i>	<i>Finland</i>	
1891	490	567	706	397	
1900	401	398	568	158	
1910			396	120	

Professor Friis' etnografiske karter over Troms fylke av 1861 (optat 1860) og 1890 (optat 1888) anskueliggjør nationaliteternes fordeling i fylket. Friis anfører nationaliteten efter det herskende talesprog i hjemmet, ikke efter avstamning.

1) Befolkningsstrukturen i Norrbotten och nordliga Lappand i „Ord och bild” 1919, s. 647 f.

Prestegjeld	Nordmænd			Lapper (fastboende)			Kvæner		
	Familier		Pers.	Familier		Pers.	Familier		Pers.
	1860	1888	1891	1860	1888	1891	1860	1888	1891
Kvæfjord	377	502	2814	27	12	116	6	0	9
Trondenes	756	830	6512	23*)	94	256	0	0	33
Bjarkøy	175	291	1705	0	0	0	0	0	1
Ibestad	732	1146	6730	162	183	1163	5	5	141
Tranøy	426	560	4419	41	34	273	0	0	47
Berg og Torsken	138	268	1778	0	2	26	0	7	45
Lenvik	423	730	5054	79	68	480	9	0	39
Målselv	359	542	4438	23	21	112	9	13	136
Balsfjord	242	430	3900	96	96	529	17	0	22
Tromsøysund	350	428	3807	49	46	365	0	0	56
Lyngen (m. Sørfjord)	123	267	1661	362	376	2804	126	82	887
Karlsøy	237	282	2243	74	38	443	5	0	18
Skjervøy	252	312	2790	257	248	1891	168	169	871
Tromsø by	621	1141	5966	0	0	19	12	7	86

*) Dette tal er for lavt, da der ikke er opført nogen lapper i den del av Trondenes prestegjeld som ligger på Hinnøy.

Ved folketællingen i 1891 blev personer av blandet herkomst henført til den nationalitet, til hvilken de antages at høre efter det sprog som taltes i familien, samt under hensyn til herkomstens beskaffenhed.

Uoverensstemmelsen mellem tallene hos Friis og i folketællingen i 1891 er påfaldende. Friis foretog sine undersøkelser om sommeren 1888, og folketællingen foregik 1ste januar 1891. Selv om man tar hensyn til tidsforskjellen og

sætter antallet av personer i hver familie til 6¹), blir dog forskjellen i mange tilfælde for stor.

Sammenligner man nationaliteternes utbredelse i fylket ca. 1600 og i 1888 efter Friis's kart, finder man at på fastlandet i *Senja* er lapperne fra fjordene blit trængt op i „markerne” indenfor fjordbundene, mens kysten næsten helt er optat av nordmænd. På øerne i *Senja* er lapperne næsten helt forsvundne fra sine gamle bopladser, mens en nyere lappisk bosættelse har holdt sig på *Hinnøy* (ved *Storvandet*) og på *Senja* (ved *Lakselv* og i *Græsmyrskogen*).

I *Troms* har lapperne holdt sig i fjordene undtagen *Malangen*, hvor de er trængt op i „marken”; men nordmænd og tildels kvæner har optat store strækninger. På øerne i *Troms* har lapperne holdt sig på øerne i *Skjervøy* prestegjeld og i *Kalfjord* på *Kvaløy*, men er ellers næsten helt forsvundne.

1) I *Troms* fylke var der i 1891 5,72 personer pr. familiehusholdning (oversigt over folketællingen i Norge i januar 1891, s. 26).